

Nr 515.

Av fru **Nordgren** och fru **Gustafson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 213, med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan samt organisation av distriktsvården m. m.

I proposition nr 213 till årets riksdag föreslår Kungl. Maj:t bland annat omorganisation av distriktsvården och att riksdagen måtte godkänna de ändrade grunder för statsbidrag till distrikts- och dispensärvården, som i propositionen förordas.

Förslaget till distriktsvårdens omorganisation omfattar *dels* rent organisatoriska ändringar av distriktsvården och *dels* en utvidgning av de vårduppgifter som skola påvila distriktssköterskorna. Om de förra skola vi här icke yttra oss utan endast framhålla några synpunkter på den föreslagna utvidgningen av distriktssköterskornas uppgifter.

Enligt nu gällande bestämmelser skall distriktssköterskas verksamhet i regel omfatta icke blott sjukvård i patienternas hem utan därjämte även socialhygieniska angelägenheter. Sälunda föreskrives i kungörelsen angående statsbidrag till avlöning åt distriktssköterskor, att statsbidrag i allmänhet utgår till avlöning endast åt distriktssköterska, vars tjänstgöring omfattar såväl alla de grenar av sjukvård, vilka kunna utövas i hemmen, som ock upplysande och rådgivande verksamhet i avseende å barnavård, bostadsvård och hälsovård. Emellertid må, enligt författningen, då särskilda skäl därtill föreligga, statsbidrag beviljas för anställning jämväl av distriktssköterska, vars tjänstgöring omfattar allenast viss eller vissa grenar av sådan vård som ovan anförts.

Huvudvikten av distriktssköterskornas verksamhet har emellertid hittills varit förlagd till sjukvården, och deras utbildning har också varit anordnad med särskild hänsyn härtill, ehuru under senare tid krav på ökad undervisning i socialhygien framkommit och i möjligaste mån beaktats, enligt vad som framgår av propositionen. Nu föreslås emellertid en sådan utvidgning av distriktssköterskornas åligganden att i desamma främst skall ingå upplysande och rådgivande verksamhet med avseende å barnavård i såväl spädbarns-, kolt- och lekåldern som skolåldern, moderskapsvård, i den mån denna ej utövas av barnmorska, bostadsvård och personlig hälsovård. Distriktssköterska skall därjämte i allmänhet ombesörja all sådan sjukvård, som kan utövas i hemmen. Slutligen skall det av nuvarande dispensärsköterskor bedrivna s. k. fältarbetet, (uppspanandet av tuberkulosfallen, barnprofylaxen, hemmens sanering m. m.), i den mån så lämpligen kan ske, övertagas av distriktssköterskorna.

Redan det att hos en och samma sköterska förena så många uppgifter inom hälso- och sjukvård synes oss betänkligt. För en lekman förefaller

det som om det knappast skulle vara möjligt för en sköterska att medhinna och på ett tillfredsställande sätt utföra allt det arbete som enligt förslaget skulle påvåla henne, även om distrikten göras mindre och antalet distriktsköterskor utökas på sätt som föreslås i propositionen. Medicinalstyrelsen — vars förslag propositionen i allt väsentligt bygger på — synes också ha förutsett detta, då den (å sid. 33 i prop.) framhåller att »behovet av hemvård vid långvariga sjukdomsfall, som fordra ständig övervakning och vård genom sjuksköterska, bör i varje fall tillgodoses genom särskilda ambulatoriska sjuksköterskor.» Härav framgår att det alltså vid sidan av distriktsköterskorna måste anlitas särskilda sköterskor för en del av den sjukvård inom distrikten, som nu handhaves av distriktssköterskorna.

Det är emellertid särskilt den föreslagna utvidgningen av distriktssköterskornas verksamhet till att även omfatta *moderskaps- och spädbarnsvård*, som undertecknade vända oss emot. Av flera skäl anse vi nämligen att med denna verksamhets inordnande i distriktsvården bör anstå tills frågan rörande för- och eftervård vid barnsörd slutgiltigt ordnas. Vi vilja erinra om att vi i en annan till årets riksdag avlåten motion (II:196), rörande förbättringar av moderskapshjälpen, ifrågasatt en omorganisation av vårt barnmorskeväsende, i syfte att bereda sjukförsäkrade och statligt understödsberättigade barnaföderskor fri barnmorskevård samt kostnadsfri för- och eftervård. Enligt medicinalstyrelsens den 7 mars avgivna yttrande över ifrågavarande motion — vilket yttrande går i tillstyrkande riktning — framhålles jämväl att medicinalstyrelsen har under utarbetande ett förslag om anordnande av förebyggande moderskaps- och barnavård. Detta förslag bygger i viss mån även på den försöksverksamhet rörande s. k. för- och eftervård, som av styrelsen med hjälp av medel, anvisade av riksdagen, anordnades från och med den 1 oktober 1931 till och med den 30 juni 1933. I förslaget komma även, enligt medicinalstyrelsens yttrande, att behandlas i vissa avseenden ändrade grunder för moderskapshjälpens utgående, även som barnmorskornas och distriktssköterskornas medverkan vid den förebyggande vården. Det synes styrelsen lämpligt att vid en eventuell utredning om förbättrad moderskapshjälp styrelsens förslag delgives dem, som skola verkställa utredningen.

Då förslag från medicinalstyrelsen rörande anordnande av förebyggande moderskaps- och barnavård alltså torde komma under riksdagens prövning inom en nära framtid, synes det oss vara lämpligast att i samband härmed jämväl pröva huruvida och i vilken utsträckning ifrågavarande verksamhet skall påföras distriktssköterskorna. Måhända hinner man också till dess få en viss erfarenhet av distriktssköterskornas möjligheter att gå i land med de omfattande arbetsuppgifter som de — även om handhavandet av moderskaps- och spädbarnsvården icke kommer att påvåla dem — enligt det föreliggande förslaget få sig ålagda.

Vad som emellertid inte minst gör oss tveksamma om lämpligheten av att inränga moderskaps- och spädbarnsvården under distriktsvården är att

det i förslaget ifrågasättes att dispensärvården jämväl skall inrymmas under samma verksamhet. För landsbygdens vidkommande tro vi att en dylik anordning skulle komma att leda till att mödrarna i stor utsträckning komme att undandraga sig själva och sina späda barn den för dem avsedda vården. Blotta vetskapen om att distriktssköterskan hade att jämväl befatta sig med tuberkelsjuka skulle säkerligen avhålla dem från att vända sig till denna och att mottaga hennes tjänster. Då det för städernas vidkommande kommer att ordnas med barnavårdscentraler, där läkare med biträde av sköterskor uteslutande ha att befatta sig med mödra- och barnavård, komme denna verksamhet främst att bli till gagn för städernas mödrar och barn, medan landsbygdens mödrar av mer eller mindre befogad smittorädsla måhända komme att ställa sig och sina barn utanför dylik vård, vilket vore att beklaga. Icke minst ur dessa synpunkter förtjänar det att noggrant övervägas huruvida mödra- och spädbarnsvården på landsbygden icke lämpligast bör handhavas av tjänsteläkare med biträde av distriktsbarnmorskorna, en anordning som ju också 1929 års moderskapsakkunniga uttalat sig för och till vilken såväl styrelsen för svenska barnmorskeförbundet som ock förste provinsialläkaren i Stockholms län med flera givit sin anslutning.

Under hänvisning till vad ovan anförts få vi därför hemställa,

att riksdagen måtte uttala sig för att, vid omorganisation av distriktsvården, i distriktssköterskas åligganden *icke* skall ingå förebyggande moderskaps- och spädbarnsvård, utan att med ordnandet av dessa vårdgrenars ställning till distriktsvården måtte anstå tills förslag om s. k. för- och eftervård vid barnsbörd samt spädbarnsvård framlägges till riksdagens prövning.

Vidare hemställes värdsamt, att eventuell härav föranledd ändring i 5 § 2 mom. i »Förslag till kungörelse angående statsbidrag till distriktsvård», måtte företagas av vederbörande utskott.

Stockholm den 19 mars 1935.

Olivia Nordgren.

Ruth Gustafson.

